

JESAJA

40-41

God troost Zijn volk, belooft bevrijding door
Cyrus en stelt Zijn macht tegenover de
nietigheid van mensen en afgoden.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jesaja/40-41

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De sprong naar de Babylonische ballingschap	4 min	4
2	Het auteurschap en de eenheid van Jesaja	5 min	5
3	Indeling, vrede en troost in Jesaja 40-66	3 min	7
4	De weg bereiden voor de komende Koning	3 min	9
5	Johannes, bekering en herstel uit de woestijn	2 min	10
6	Gods heerlijkheid in bevrijding en Christus	2 min	11
7	De mens verdort, Gods Woord blijft	2 min	12
8	De goede boodschap en de Goede Herder	3 min	14
9	Geen mens kan zich met God meten	6 min	16
10	Volken zijn als stof tegenover God	2 min	19
11	Gods grootheid tegenover afgoden en vorsten	4 min	20
12	God roept alle sterren bij hun naam	3 min	22
13	Wachten op Gods bevrijding	2 min	24
14	Menselijke zwakheid en Gods kracht	2 min	25

15	Zweven op Gods kracht als een arend	2 min	26
16	Jeremia's moeite met voorspoedige goddelozen	3 min	27
17	Met Gods kracht tegen paarden lopen	2 min	29
18	God roept Cyrus en beheerst de geschiedenis	2 min	31
19	Jezus als de Eerste en de Laatste	2 min	33
20	Israël als Gods gekozen dienaar	2 min	34
21	Het overblijfsel en herstel van de woestijn	2 min	36
22	God daagt de machteloze afgoden uit	2 min	37
23	Cyrus komt uit het noordoosten	2 min	38
24	Afgoden en hun profeten hebben geen antwoord	2 min	40
	Om verder te lezen		41

1

De sprong naar de Babylonische ballingschap

Wanneer we bij Jesaja hoofdstuk 40 komen, komen we in een heel andere sfeer terecht. In de eerste 39 hoofdstukken verkeert Juda in een crisis vanwege de dreiging van Assyrië, en soms vanwege de dreiging van de Syro-Efraïmitische coalitie. De sfeer is grotendeels die van oordeel. Wanneer we bij hoofdstuk 40 komen, komen we terecht in de Babylonische periode, maar dan aan het einde van de Babylonische periode. Met andere woorden, Jesaja 40 gaat niet, zoals de eerdere hoofdstukken, eenvoudigweg over naar een latere tijd waarin er een nieuwe dreiging is, namelijk Babylon. Het is de Babylonische periode, maar de nadruk ligt niet op de dreiging die Babylon vormt. De nadruk ligt veeleer op de dreiging die God voor Babylon vormt, doordat Hij de Perzen onder Cyrus laat komen om Babylon te veroveren en het Joodse volk vrij te laten dat 70 jaar eerder in gevangenschap was weggevoerd.

Omdat de omstandigheden, de hele omgeving, zo abrupt veranderen, vinden sommige mensen het moeilijk te geloven dat het tweede deel van Jesaja door dezelfde auteur is geschreven. We hebben de argumenten daarvoor besproken. Maar als we enig begrip hebben voor degenen die sceptisch zijn, is het interessant dat Jesaja 40 begint alsof we al op de hoogte zijn van de Babylonische ballingschap, dat die haar loop heeft gehad en dat God een eerdere belofte vervult dat Hij Zijn volk naar Sion zal terugbrengen. En dat weten we niet. Uit de manier waarop hoofdstuk 39 eindigde, weten we wel dat er een Babylonische ballingschap zou komen. Maar aan het einde van hoofdstuk 39 weten we niet dat die al heeft plaatsgevonden.

In feite gebeurde dat niet in de tijd van Jesaja. Het gebeurde 100 jaar later, in de tijd van Jeremia. Daarna volgden de 70 jaar gevangenschap, en toen verscheen Cyrus op het toneel. Er ligt dus bijna 200 jaar tussen Jesaja's voorspelling van de Babylonische ballingschap aan het einde van hoofdstuk 39 en wat hier gebeurt. Het duurde ongeveer 100 jaar voordat de ballingschap begon en bijna 200 jaar voordat het herstel kwam. Maar juist dat herstel komt onmiddellijk in beeld.

Het lijkt er dus op dat er historisch gezien veel tijd is verstreken en dat er tussen hoofdstuk 39 en 40 veel veranderingen hebben plaatsgevonden. Daarom hebben sommigen gedacht dat hoofdstuk 40 en de daaropvolgende hoofdstukken veel meer klinken alsof ze geschreven zijn door iemand die tijdens de ballingschap leefde, of aan het einde van de ballingschap, en die Cyrus en wat hij deed had gezien: Babylon veroveren en de Israëlieten naar hun land terugsturen, als Gods vervulling van een bepaalde belofte.

Er waren natuurlijk beloften gedaan in Jeremia. Jeremia 25 voorspelde dat de Babylonische ballingschap 70 jaar zou duren en dat Babylon aan het einde van die 70 jaar geoordeeld zou worden. Ik gebruik het woord Israël hier in de betekenis van Juda. Maar na de val van het noordelijke koninkrijk werd het woord Israël gebruikt voor alles wat er van de Joden overgebleven was. Dat was voornamelijk Juda, samen met een overblijfsel van de andere stammen. Israëls gevangenschap in Babylon eindigde met het oordeel over Babylon, met de val van Babylon.

Het is opmerkelijk dat een auteur zomaar naar die verre tijd en die heel andere omstandigheden zou springen zonder ons daar zelfs maar op voor te bereiden. Er staan niet eens een of twee alinea's waarin zoiets wordt gezegd als: „In de tussentijd kwam Nebukadnezar, precies zoals Jesaja tegen Hizkia had gezegd dat het zou gebeuren, en voerde hij Israël in gevangenschap. Zeventig jaar later bevrijdde God hen. Nu volgt het verhaal daarover.” Zo'n voorbereiding ontbreekt volledig.

2

Het auteurschap en de eenheid van Jesaja

Als iemand dus niet om andere redenen geneigd was om Jesaja uit de tijd van Hizkia als de auteur van deze hoofdstukken te beschouwen, en alleen deze hoofdstukken had zonder enig ander verband, dan zou hij aannemen dat dit geschreven was door iemand die tijdens de Babylonische ballingschap leefde, tegen het einde daarvan, toen Cyrus op het punt stond hen te bevrijden. Op grond van het interne bewijs zou dat een redelijke gevolgtrekking zijn. Alleen hebben we extern bewijs: vooral het getuigenis

van de schrijvers van het Nieuwe Testament, en ook de consistente Joodse traditie sinds de tijd van Jesaja, dat deze hoofdstukken geschreven zijn door dezelfde Jesaja die de eerste 39 hoofdstukken schreef.

In zekere zin zou het interne bewijs ons ertoe neigen te geloven dat het op een later tijdstip door een andere auteur geschreven is. Maar wat Jezus of de apostelen in het Nieuwe Testament zeggen, is een ander soort intern bewijs. Ik heb bij andere gelegenheden gezegd, volgens mij toen we het over het boek Openbaring hadden, dat er intern en extern bewijs bestaat voor het auteurschap van een boek. Het interne bewijs moet zwaarder wegen dan het externe bewijs, vooral in het geval van het boek Openbaring. Het externe bewijs bestaat uit mensen zoals Irenaeus, die zeggen dat het op een bepaald tijdstip geschreven is. Maar het interne bewijs zou op een vroeger tijdstip kunnen wijzen. Waar ga je dan van uit, van het interne of van het externe bewijs? Het interne bewijs is geïnspireerd. Het externe bewijs is dat niet. Daarom zou voor mij in zo'n geval het interne bewijs zwaarder wegen dan het externe bewijs.

Het probleem hier is dat ook het externe bewijs voor de eenheid van Jesaja geïnspireerd is. Dat komt doordat het externe bewijs niet bestaat uit de mening van kerkvaders, maar uit de mening van de apostelen van Jezus Christus, die beide delen van Jesaja aan dezelfde auteur toeschreven. Daarin stemden zij overeen met ander extern bewijs, namelijk de overleveringen van de Joden en, eerlijk gezegd, de eensgezindheid van de kerk tot ongeveer de achttiende eeuw of later. Ik heb er dus geen enkele moeite mee om mee te gaan met het Joodse, christelijke en nieuwtestamentische getuigenis dat we hier met dezelfde auteur te maken hebben, hoewel het opmerkelijk is dat hij in een visioen naar een veel latere tijd werd verplaatst.

Dat is niet zo verrassend, want in de eerdere hoofdstukken werd hij soms naar een latere tijd verplaatst, alleen niet naar een tijd die zoveel later lag. Hij beschreef hoe de Filistijnen door Assyrië werden overwonnen voordat dat gebeurde. Hij beschreef hoe Juda door Assyrië werd overspoeld voordat dat gebeurde. Hij beschreef de val van Samaria voordat die plaatsvond. Het is alleen zo dat die dingen tijdens zijn leven in vervulling gingen. Hij voorzag ze dus slechts enkele jaren, of misschien tientallen jaren, voordat ze in vervulling gingen. Maar om iets tweehonderd jaar van tevoren zo

aanschouwelijk te voorzien — zo aanschouwelijk dat je zelfs een van de hoofdrolspelers in het drama, Kores, bij name kunt noemen en zijn naam kunt geven voordat hij überhaupt geboren is — is verbijsterend.

Deze hoofdstukken behoren daarom tot de meest doorslaggevende hoofdstukken als het gaat om de inspiratie van de Schrift. Dat is naar mijn overtuiging een van de redenen waarom ze zo onder vuur zijn komen te liggen van de Bijbelkritiek. Ook Daniël behoort tot de boeken die bekritiseerd worden. Het auteurschap van de hoofdstukken van Daniël, vooral de latere, en van deze hoofdstukken in Jesaja is door wetenschappers sterk betwist. Niet omdat er objectief bewijs is dat ze niet werkelijk door die mannen geschreven zijn, maar vanwege de vooronderstelling dat inspiratie van de Schrift niet mogelijk is. Daniël had onmogelijk kunnen schrijven wat hij schreef, en Jesaja had deze dingen onmogelijk zo nauwkeurig kunnen schrijven zonder geïnspireerd te zijn. Maar wanneer je dat specifieke vooroordeel buiten beschouwing laat, spreekt al het bewijs in hun voordeel. Wij zullen dus het bewijs volgen en niet bevooroordeeld zijn. We nemen aan dat voorspellende profetie inderdaad een werkelijk verschijnsel is dat God gebruikte om aan te tonen dat Zijn profeten werkelijk geïnspireerd zijn.

3

Indeling, vrede en troost in Jesaja 40–66

De hoofdstukken 40 tot en met 66 omvatten 27 hoofdstukken. Deze hoofdstukken zijn verdeeld in drie gedeelten van elk negen hoofdstukken. Zoals ik in onze inleiding al aangaf, eindigt elke reeks van negen hoofdstukken, in elk geval de eerste twee, met hetzelfde refrein. Hoofdstuk 48 sluit het eerste gedeelte van negen hoofdstukken af met de woorden:

Voor de goddelozen is er echter geen vrede, zegt de HEERE.

JESAJA 48:22

Dat is hoofdstuk 48, vers 22. De volgende negen hoofdstukken eindigen aan het einde van hoofdstuk 57, in vers 21, waar staat:

De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede!

JESAJA 57:21

We hebben dus drie gedeelten van ongeveer gelijke lengte in dit deel van Jesaja. Ze worden van elkaar gescheiden door deze uitspraak.

Hoewel er wordt bevestigd dat er geen vrede is voor de goddelozen, bevestigen de profetieën in deze gedeelten zeer nadrukkelijk dat er wel vrede is voor de rechtvaardigen. Het gedeelte begint met een troostrijk woord dat de oorlog voorbij is. Haar strijd is ten einde en er is vrede voor het overblijfsel van Gods volk.

Hoofdstuk 40 begint met wat volgens mij de meeste Joden, en veel wetenschappers, zouden opvatten als een troostrijk woord voor de ballingen in Babylon: Gods bestraffing van hen vanwege hun zonden heeft nu haar volle maat bereikt. Ze hebben zeventig jaar in Babylon doorgebracht. Nu is het voor God tijd om te zeggen: 'Ik zal nu weer aan jullie kant staan. Ik was tegen jullie. Ik streed tegen jullie. Ik stuurde jullie naar Babylon. Ik strafte jullie. Ik had de tijdsduur vooraf vastgesteld: zeventig jaar. Die tijd is voorbij. Nu is het voor Mij tijd om goede, troostrijke dingen tot jullie te zeggen, want jullie hebben in wezen je straf uitgezeten, en Ik heb nog steeds plannen voor jullie toekomst.'

De woorden luiden dus:

Troost, troost Mijn volk, zal uw God zeggen, spreek naar het hart van Jeruzalem en roep haar toe dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij uit de hand van de HEERE het dubbele ontvangen heeft voor al haar zonden.

JESAJA 40:1-2

Zij heeft alle straf voor haar afgoderij ontvangen die Hij haar wilde opleggen. Daarom is de strijd van het volk tegen God voorbij en heeft God geen aanklacht meer tegen het volk. Jeruzalem kan worden getroost met de belofte dat de stad hersteld zal worden.

De stad was immers tijdens de Babylonische ballingschap platgebrand, en degenen die vanuit Babylon werden teruggestuurd, hebben haar herbouwd.

4

De weg bereiden voor de komende Koning

Maar zodra hij dit noemt, krijgen we een verwijzing naar de tijd van de Messias. Hoewel deze verzen van toepassing zouden kunnen zijn op de terugkeer van de ballingen, weten we dat het Nieuwe Testament ze toepast op de komst van Christus, die vooraf werd aangekondigd door Johannes de Doper:

Een stem van iemand die roept in de woestijn: Bereid de weg van de HEERE, maak recht in de wildernis een gebaande weg voor onze God. Alle dalen zullen verhoogd worden, alle bergen en heuvels zullen verlaagd worden; wat krom is, zal recht worden; wat rotsachtig is, zal tot een vlakte worden.

JESAJA 40:3-4

Dat wil zeggen: de laaggelegen delen zullen worden opgehoogd tot de normale hoogte van de hoofdweg.

Ze gaan de grond vlak maken, zodat de hoofdweg niet hobbelig zal zijn.

Die hoofdweg is kennelijk de koningsweg. Het is de weg waarlangs de Messias komt, en het volk Israël moet worden voorbereid op de komst van de Koning. In de oudheid was het kennelijk gebruikelijk dat een koning van tevoren bericht liet sturen dat hij een van zijn gebieden zou bezoeken. De mensen kregen te horen dat hij op een bepaalde tijd zou komen. Ze werden vooraf gewaarschuwd, zodat ze de wegen konden effenen.

Wij vinden gladde wegen vanzelfsprekend. We hebben voortdurend wegwerkers die kuilen opvullen, wegen verbreden en van een nieuw wegdek voorzien, zodat we geen hobbelige rit hebben in onze auto's, die rubberbanden en schokdempers hebben. Zij hadden geen schokdempers, geen rubberbanden en vrijwel geen verharde wegen. Ze

hadden enkele wegen die met stenen geplaveid waren, maar de meeste wegen waren hobbelig. Als je met een terreinwagen van de weg af gaat, hoeft het terrein niet eens erg ruig te zijn voordat je behoorlijk door elkaar wordt geschud. Als je sneller rijdt dan een paar kilometer per uur, kan zelfs een klein spoor of een kleine hobbel je al van je stoel laten vliegen. Wij vinden gladde wegen vanzelfsprekend. We zijn niet gewend aan de problemen van hobbelige wegen, tenzij we buiten de gebaande wegen rijden. En dan hebben we daarvoor speciaal uitgeruste voertuigen.

In die tijd was een rit in een rijtuig of strijdswagen over de weg erg hobbelig. Zo'n voertuig reed misschien 30 kilometer per uur, ongeveer zo snel als een paard kan rennen. Er waren maar heel weinig geplaveide wegen. Dat veranderde later, toen de Romeinen het gebied veroverden. Zij stonden erom bekend dat ze overal in hun rijk wegen plaveiden, zodat ze hun troepen konden inzetten waar dat maar nodig was. Maar vóór die tijd waren geplaveide wegen een zeldzaamheid.

Wanneer er een koning kwam, leek het ongepast dat hij door elkaar geschud en heen en weer geslingerd zou worden op de ruwe wegen die naar de stad leidden die hij bezocht. Daarom gingen de inwoners van de stad naar buiten en zeiden: 'De koning komt eraan. We moeten de wegen gereedmaken. Hier zijn enkele lage plekken die we moeten opvullen. Hier ligt een heuveltje, een hobbel of een grote uitstekende steen die we moeten verwijderen. We moeten de ruwe gedeelten vlak maken.'

5

Johannes, bekering en herstel uit de woestijn

Dat is het beeld van Johannes de Doper die zegt: 'De Koning komt eraan. We moeten ons voorbereiden, zodat Zijn komst niet pijnlijk voor Hem zal zijn.' Omdat Johannes hier over een geestelijk verschijnsel predikt, heeft hij het over bekering. We moeten ons bekeren. De Koning komt eraan. Het obstakel dat verhindert dat Hij in vrede tot ons komt, is dat wij zondaars zijn. Dat obstakel moeten we door bekering verwijderen.

Johannes riep de mensen op zich te bekeren, maar hij omschreef zichzelf als de stem die roept in de woestijn. We weten dat de woestijn in Jesaja spreekt van een toestand van vruchteloosheid. Johannes kwam in een tijd waarin Israël, of Juda, vruchteloos

was. Maar als een soort teken leefde hij ook werkelijk in de fysieke woestijn. Johannes woonde in de woestijn en was dus letterlijk een stem die riep in de woestijn.

Maar de figuurlijke betekenis is dat Jeruzalem door de Babylonische ballingschap een woestijn was geworden. Hoewel het een woestijn was, klonk er nu een stem die uitriep dat het herstel eraan kwam. De Joden zouden uit Babylon terugkeren. De weg moest worden gereedgemaakt voor deze groep mensen, die door de woestijn terug naar Jeruzalem zou reizen om de stad te herbouwen. Dit was de tijd waarin Jeruzalem getroost en herbouwd zou worden.

In zekere zin is de stem van de profeet dus een bemoediging voor de ballingen dat God als het ware de weg plaveit voor hun terugkeer. Maar uit het Nieuwe Testament blijkt dat Johannes de Doper hierin een geestelijke toepassing op zijn eigen optreden zag. Het is dus ook van toepassing op de tijd van Christus.

Vers 4 zegt:

Alle dalen zullen verhoogd worden, alle bergen en heuvels zullen verlaagd worden; wat krom is, zal recht worden; wat rotsachtig is, zal tot een vlakte worden. De heerlijkheid van de HEERE zal geopenbaard worden, en alle vlees tezamen zal het zien, want de mond van de HEERE heeft gesproken.

JESAJA 40:4-5

De woorden:

6

Gods heerlijkheid in bevrijding en Christus

De woorden 'De glorie van de Heer zal zichtbaar worden en iedereen zal die samen zien' verwijzen in eerste instantie waarschijnlijk naar de verheerlijking van God doordat Hij Babylon overwint en Zijn volk herstelt. Het zou voor de wereld een wonder zijn dat God Zijn beloften had vervuld en Jeruzalem uit de gevangenschap had bevrijd. De leeuw die zijn prooi had gegrepen, was die prooi afgenomen door een

sterkere hand, de hand van God, die hen uit Babylon redde en Zijn stad Jeruzalem herstelde. Dat was tot Zijn heerlijkheid, en de wereld zou daarin zien dat God verheerlijkt werd.

Maar wanneer deze verzen in het Nieuwe Testament worden aangehaald, wordt ervan uitgegaan dat de heerlijkheid van de Heere wordt geopenbaard in Christus, in Zijn bediening. Jezus is de belichaming van de heerlijkheid van de Shekinah. Johannes zei dat in het eerste hoofdstuk van Johannes, in het bekende vers 14, waar staat:

En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader), vol van genade en waarheid.

JOHANNES 1:14

De heerlijkheid van de Heere wordt geopenbaard in Christus.

Er zijn hier dus twee betekenislagen. De bevrijding van de Joden uit Babylon is tot heerlijkheid van God. Zij zullen door de woestijn reizen, terwijl God de weg voor hen plaveit. De hoofdweg wordt voor hen gereedgemaakt, zodat ze kunnen vertrekken, naar Jeruzalem kunnen terugkeren en de stad kunnen herbouwen. Maar dit alles is een type en een voorafschaduw van de bouw van het geestelijke Jeruzalem. Christus komt om het overblijfsel te herstellen tot zijn positie als de nieuwe stad, het Nieuwe Jeruzalem. Johannes is daar om dit aan te kondigen, zoals Jesaja het hier aankondigde.

7

De mens verdort, Gods Woord blijft

Vers 6 zegt:

Een stem zegt: Roep! En hij zegt: Wat moet ik roepen? Alle vlees is gras en al zijn goedertierenheid als een bloem op het veld.

JESAJA 40:6

Dit is wat je moet roepen:

Een stem zegt: Roep! En hij zegt: Wat moet ik roepen? Alle vlees is gras en al zijn goedertierenheid als een bloem op het veld. Het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest van de HEERE erover blaast. Voorwaar, het volk is gras. Het gras verdort, de bloem valt af, maar het Woord van onze God bestaat voor eeuwig.

JESAJA 40:6-8

Dit hele beeld van de mens die als gras is, wordt een aantal keren in het Nieuwe Testament herhaald. Je vindt het in 1 Petrus 1:24-25 en ook in Jakobus 1:10. De mens is even vergankelijk als gras. Zelfs Jezus sprak over hoe vergankelijk gras is toen Hij zei:

En wat bent u bezorgd over de kleding? Kijk naar de lelies in het veld, hoe ze groeien; ze werken niet en spinnen niet;

MATTHEÛS 6:28

die geen kleding voor zichzelf maken. Ze spinnen niet en weven geen stof, maar God kleedt ze.

Hij zegt:

Als God nu het gras op het veld, dat er vandaag is en morgen in de oven geworpen wordt, zo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, kleingelovigen?

MATTHEÛS 6:30

Wij denken niet dat de mens als gras is. Gras komt en gaat werkelijk met de seizoenen. Het is helemaal groen wanneer het regent. En naarmate de zomer vordert, droogt het helemaal uit, tenzij het wordt verzorgd en water krijgt. Het blijft maar zo kort bestaan, en toch wordt de levensduur van de mens daarmee vergeleken. Vergeleken met de eeuwigheid zijn wij kortlevende schepselen, en toch lijkt ons leven ons belangrijk. Maar dit wijst erop dat het leven van één mens niet zo belangrijk is. Het komt en gaat

tamelijk snel. Het grotere plan is belangrijk. Gods plan strekt zich over een langere tijd uit. Het is groter, langduriger en belangrijker dan alleen het leven van een mens en wat hij tot stand kan brengen.

8

De goede boodschap en de Goede Herder

Vers 9:

Klim op een hoge berg, Sion, verkondigster van een goede boodschap; verhef uw stem met kracht, Jeruzalem, verkondigster van een goede boodschap. Verhef die, wees niet bevreesd. Zeg tegen de steden van Juda: Zie, uw God!

JESAJA 40:9

De woorden ‘goede tijding’ zullen in dit gedeelte van Jesaja talloze keren terugkomen. Jesaja 52 zal zeggen:

Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van hem die het goede boodschap, die vrede laat horen, die een goede boodschap brengt van het goede, die heil laat horen, die tegen Sion zegt: Uw God is Koning.

JESAJA 52:7

Het woord ‘evangelie’ betekent ‘goede tijding’. Sterker nog, precies dat vers dat ik noemde, wordt door Paulus aangehaald in Romeinen 10.

[Vertalersnoot: De door de spreker genoemde woordovereenkomst is in zijn Engelse formulering direct zichtbaar. De HSV geeft de betreffende uitdrukking in Romeinen 10:15 weer als ‘het goede verkondigen’.] Hij haalt het feitelijk als volgt aan:

degenen die het goede verkondigen

ROMEINEN 10:15

want het woord Evangelie is het woord goede tijding.

Dus dat Jeruzalem, dat de goede tijding verkondigt, zijn wij: de gemeente. De gemeente verkondigt de goede tijding. Merk op dat het de steden van Juda en alle andere plaatsen toeroept:

Kijk, daar is jullie God.

Maar bij de goede tijding zouden de lezers van Jesaja waarschijnlijk hebben gedacht aan de goede tijding van de bevrijding uit Babylon. Tegen de steden van Juda moet worden gezegd: ‘Kijk wat God heeft gedaan. Jullie God heeft jullie gered. Dat is het goede nieuws voor jullie.’

Zie, de Heere HEERE zal komen tegen de sterke, en Zijn arm zal heersen. Zie, Zijn loon heeft Hij bij Zich, Zijn arbeidsloon gaat voor Hem uit. Als een herder zal Hij Zijn kudde weiden: Hij zal de lammetjes in Zijn arm en bijeenbrengen en in Zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtjes leiden.

JESAJA 40:10-11

Het spreekt vanzelf dat wij dit wel als een Messiaanse uitspraak moeten opvatten, en ongetwijfeld hebben wij daar gelijk in. Jezus zei dat Hij de Goede Herder was. Maar in de oorspronkelijke context zou dit waarschijnlijk te maken hebben met God Die Zijn volk als Herder leidt en hen uit de ballingschap terugleidt naar hun land. Dat Hij Zijn lammeren in Zijn arm verzamelt en degenen die jongen hebben zachtjes leidt, wijst erop dat God rekening houdt met de beperkingen en zwakheden van verschillende mensen. Sommige mensen zijn sterker dan andere. Sommigen moeten zachtjes worden geleid. Sommigen moeten worden gedragen. Een herder weet dat en behandelt zijn schapen zorgvuldig, met oog voor hun bijzondere behoeften.

9

Geen mens kan zich met God meten

Wie heeft de wateren met de holte van zijn hand opgemeten, of van de hemel met een span de maat genomen, of het stof van de aarde met een maatbeker gevat, of de bergen gewogen in een waag, of de heuvels op een weegschaal? Wie heeft de Geest van de HEERE gepeild en wie heeft Hem als Zijn raadsman onderwezen? Met wie heeft Hij beraadslaagd dat hij Hem inzicht zou geven, Hem het pad van het recht zou leren, Hem kennis bij zou brengen of Hem de weg van veel verstand zou doen kennen?

JESAJA 40:12-14

Over het algemeen zou men denken dat vers 12 ernaar verwijst dat God deze dingen heeft gedaan. Maar het is een retorische vraag, en je kunt zien hoe de verzen 13 en 14 verdergaan. Het gaat over mensen. Welke mens kan de Geest van de Heere leiden? Welke mens zou Gods raadsman kunnen zijn? Welke mens kan de hemel meten met de spanwijdte van zijn hand? Het spreekt vanzelf dat God deze dingen kan. Dat staat vast. Maar de vraag hier is retorisch. De mens is gras. Welke mens kan zich in enig opzicht met God meten? Welke mens heeft de wateren gemeten in de holte van zijn hand, of de hemel met een span, of de hoeveelheid stof van de aarde berekend? Dit gaat de vermogens van de mens verre te boven.

Dat God dit kan, spreekt vanzelf. Maar de uitspraak bevestigt niet dat God dit doet. Ze werpt de vraag op welke mens ook maar enige betekenis heeft. Hij is als gras. De mens kan het heelal niet meten, en zelfs niet het stof van de aarde waarop hij leeft. Hij kan de Geest van de Heere niet leiden. Hij kan God niet vertellen wat Hij moet doen of Hem raad geven. Dat is wat dit betekent.

Het lijkt sterk op een passage die naar mijn mening door christenen net zozeer verkeerd wordt begrepen. Die staat in Spreuken 30, waar Agur een soortgelijke reeks retorische vragen stelt. Agur, die hoofdstuk 30 van Spreuken schreef, zegt in vers 2:

Voorzeker, ik ben onverstandiger dan iemand anders, ik heb geen menselijk inzicht.

SPREUKEN 30:2

Hij beweert niet dat hij veel weet. Hij zegt in vers 4:

Wie is er naar de hemel opgestegen en vandaar neergedaald? Wie heeft de wind in Zijn handen verzameld? Wie heeft de wateren in een kleed gebonden? Wie heeft alle einden der aarde vastgesteld? Hoe is Zijn Naam en hoe is de Naam van Zijn Zoon, u weet het immers?

SPREUKEN 30:4

Opnieuw zeggen de meeste mensen: ‘Het voor de hand liggende antwoord dat hij van ons verwacht, is God. God heeft dat gedaan.’ En dan zegt hij:

Wat is Zijn Naam en wat is de naam van Zijn zoon, als u die weet? Daarom wordt deze passage vaak als bewijstekst gebruikt voor de stelling dat zelfs in het Oude Testament wordt verklaard dat God een Zoon heeft. Dat zou een verwijzing naar Christus zijn. Zelfs de New King James schrijft het woord ‘Son’ met een hoofdletter, alsof dit een verwijzing naar Christus is. Men denkt dus dat deze vragen God in beeld brengen. Hij is Degene Die de wind in Zijn vuisten verzamelt, de wateren in Zijn kleed bindt, de aarde grondvest, enzovoort. Wat is Zijn Naam? Het antwoord is Jahweh. Hoe heet Zijn Zoon? Veel christenen zouden menen dat hiermee Jezus wordt bedoeld.

Maar Agur doet hetzelfde als Jesaja. Hij zoekt niet naar God als antwoord. Dat God het juiste antwoord zou zijn, spreekt vanzelf. Maar hij vraagt wie — dat wil zeggen, wie onder de mensen — deze dingen kan doen die duidelijk alleen Gods voorrecht zijn. Het begint eigenlijk met:

Wie is er naar de hemel opgegaan of neergedaald?

Jezus heeft dat gedaan, maar daar heeft hij het niet over. Hij bedoelt:

Ik ken God niet. Ik ben dommer dan wie dan ook. Ik ken de Heilige niet. Wie wel?

[Vertalersnoot: De uitleg volgt hier de Engelse weergave 'knowledge of the Holy One'. De HSV heeft in Spreuken 30:3 'de kennis van heiligen' en maakt deze lezing daarom niet rechtstreeks zichtbaar.] Is er ooit iemand naar de hemel gegaan en weer naar beneden gekomen? Is er iemand die op Gods niveau staat en kan beweren dat hij Hem kent? Wie dan? Ik zou zijn naam wel willen weten. Vertel me in hemelsnaam hoe zijn zoon heet. Ik zou zelfs zijn zoon wel willen ontmoeten.

Hij heeft het niet over God. Hij somt duidelijk dingen op die alleen Gods voorrecht zijn, maar door ze retorisch te gebruiken zegt hij:

Kun je iemand bedenken die, net als God, deze dingen kan doen?

Nee. Daarom beroemt iedereen die beweert kennis van God te hebben zich op dingen die boven zijn niveau liggen. Je kunt werkelijk niet zoveel weten.

Nu heeft Agur daar niet per se gelijk in, hoewel dat best zo kan zijn. Maar of Agur nu gelijk heeft of niet, het punt dat hij maakt is:

Ik beweer niet dat ik bijzondere kennis heb. Denk je dat ik naar de hemel ben gegaan en weer naar beneden ben gekomen? Ik ken niemand die dat ooit heeft gedaan. Jij wel? Geef me zijn naam. Dan ga ik hem interviewen. Ik zou ook graag met zijn zoon praten.

Dat is wat hij zegt.

Jesaja gebruikt dit op dezelfde manier. Hij heeft het over de minderwaardigheid van de mens ten opzichte van God. Het is waar dat hij verwacht dat zijn lezer weet dat God al deze dingen inderdaad doet. Maar met de retorische vragen:

Wie heeft deze dingen gedaan?

vraagt hij je niet om te antwoorden:

Ik weet het antwoord: God. God is het antwoord.

Nee, hij zegt dat er natuurlijk geen ander antwoord is dan God. Maar het punt is: welke mens zou zulke dingen kunnen beweren? Geen enkele. Er is geen mens die zich met God kan meten. Er is geen mens die Zijn raadsman is geweest of Hem onderwezen heeft. Deze verzen stellen de bekwaamheid en verfijning van de mens dus juist in een minder gunstig daglicht, in contrast met God.

10

Volken zijn als stof tegenover God

Nu Jesaja 40:15:

Zie, de volken worden beschouwd als een druppel aan een emmer, als een stofje op de weegschaal. Zie, Hij heft de eilanden op als fijn stof.

JESAJA 40:15

Weegschalen werden natuurlijk gebruikt bij transacties op de markt. Je legde wat zilver aan de ene kant en misschien wat graan aan de andere kant. Je koopt het graan en brengt de schaal in evenwicht, zodat je de juiste hoeveelheid zilver voor het graan betaalt. Maar je neemt niet de moeite om eerst het stof van de weegschaal te vegen. Het heeft geen invloed op de uitkomst. Een beetje stof op de weegschaal — wat maakt dat uit? Als je een vinger op de schaal houdt, is dat een ander verhaal. Maar als er een klein beetje stof op ligt, zal niemand zich daar druk om maken. Het heeft geen invloed op de uitkomst van de weging.

Hij zegt dus dat alle volken ter wereld voor God net zo onbeduidend zijn als stof op een weegschaal. Het verandert het gewicht zelfs niet een klein beetje. Ze zijn als een druppel in een emmer. De context hier is ongetwijfeld: kijk naar Babylon. Dat was een groot rijk. Dat was nog eens een machtig rijk. Ze waren wijs. Ze waren oorlogszuchtig. Ze waren machtig. Ze joegen de wereld angst aan. Ze veroverden de hele streek. Maar

zelfs zij zijn, vergeleken met God, gewoon niets. Ze zijn als een druppel in een emmer. Daarom is God in staat hen ten val te brengen en Zijn volk uit de gevangenschap terug te brengen. Dat is volgens mij de strekking hiervan.

De Libanon is niet genoeg om te branden, zijn dieren zijn niet genoeg voor het brandoffer.

JESAJA 40:16

Libanon stond bekend om zijn enorme ceders. Daar was Libanon beroemd om: enorme cederbossen. Zelfs dat is niet genoeg om te verbranden. Hij kan daar niet eens lucifers van maken.

Neem alle dieren van Libanon en alle bomen, en je kunt daarmee niet eens een vuur ontsteken en een offer brengen dat voor God de moeite waard zou zijn. Hij is veel groter. Hij kan dat nauwelijks zien. Zo klein is het.

11

Gods grootheid tegenover afgoden en vorsten

Wie te arm is voor een hefoffer, kiest een stuk hout dat niet kan verrotten. Hij zoekt een kundig vakman voor zich uit om een beeld te vervaardigen dat niet wankelt.

JESAJA 40:20

Wat hij hier zegt, is dat afgoderij waardeloos is. Het was de afgoderij waardoor de Joden aanvankelijk naar Babylon werden weggevoerd. Het was een straf voor hun afgoderij. En hij zei: 'Ik hoop dat jullie je les hebben geleerd. God bestaat echt. God is groot. Geen mens, geen leger en zelfs geen volk telt ook maar ergens voor in vergelijking met God. Het is als het fijne stof op de weegschaal. Dus waarmee ga je God vergelijken? Met deze boom? Je gaat een boompje maken, en dat wordt dan je god? Ook al zijn alle bomen van de Libanon voor Hem van geen betekenis, Hij kan daar niet eens een vuur mee maken. Het is niet genoeg brandstof.'

Het is natuurlijk een hyperbool, maar het punt is dat hij spreekt over hoe groot en machtig God is in vergelijking met alles wat aards is. En hij zegt: 'Wat doe je nu? Je maakt een stok en aanbidt die alsof dat God is?'

En vers 21:

Weet u het niet? Hoort u het niet? Is het u vanaf het begin niet bekendgemaakt? Hebt u niet gelet op de fundamenteën van de aarde? Hij is het Die zetelt boven de omtrek van de aarde, waarvan de bewoners als sprinkhanen zijn. Hij is het Die de hemel uitspant als een dunne doek en uitspreidt als een tent om in te wonen. Hij is het Die vorsten maakt tot niets, rechters van de aarde maakt tot leegheid. Ja, zij zijn niet geplant, ja, zij zijn niet gezaaid, ja, hun afgehouwen stronk wortelt niet in de aarde. Ook als Hij op hen zal blazen, zullen zij verdorren, en een storm neemt hen weg als stoppels.

JESAJA 40:21-24

Een volk, een koninkrijk als Babylon, begint misschien wortel te schieten, maar het is nog maar nauwelijks gaan groeien of God niest erop en blaast het omver. Het koninkrijk van Babylon heeft niet erg lang bestaan. In de tijd van Nebukadnezar kwam het Nieuw-Babylonische Rijk op, en binnen de levensduur van één mens, zeventig jaar, was het verdwenen. Dat was een kortstondig koninkrijk. Het had nauwelijks wortel geschoten. God blies er gewoon op en blies het omver. In zijn tijd was het zeer machtig, intimiderend en indrukwekkend, maar hoelang heeft dat geduurd? Het is als gras dat plotseling verdort.

Ik wil hier alleen iets over zeggen, want het is je misschien opgevallen dat er in vers 22 staat:

Hij is het die boven de cirkel van de aarde zit.

Dit vers wordt vaak gebruikt om aan te tonen dat de Bijbel geïnspireerd is, omdat het vermeldt dat de aarde rond is. Sommigen zeggen zelfs dat het Hebreeuwse woord voor ‘cirkel’ eigenlijk met ‘bol’ vertaald zou kunnen worden. Dan lijkt hij dus een beschrijving te geven van de bolvorm van de aarde, iets wat in de tijd van Jesaja helemaal niet gedocumenteerd of wetenschappelijk bewezen was. Het zou daarom kennis weerspiegelen die de menselijke kennis te boven ging. Dat is een van die kleine aanwijzingen dat de Bijbel geïnspireerd is, in elk geval dit hoofdstuk.

Ik zeg dat het erop lijkt dat dit waar zou kunnen zijn. Het is niet volkomen duidelijk wat Jesaja bedoelt met ‘de cirkel van de aarde’, maar het is heel goed mogelijk dat hij het over de vorm van de aarde heeft. Dus daar laat ik het bij. God wist beslist dat de aarde rond was voordat de mens dat ontdekte, en Hij kan dat hier hebben prijsgegeven. Al zijn er misschien andere manieren waarop ‘de cirkel van de aarde’ begrepen kan worden. Maar ik ben geneigd het op te vatten als een openbaring van de werkelijke vorm van de aarde.

12

God roept alle sterren bij hun naam

Nu vers 25:

Met wie zou u Mij willen vergelijken, of aan wie ben Ik gelijk?
zegt de Heilige.

JESAJA 40:25

Sla uw ogen op naar omhoog, en zie Wie deze dingen geschapen heeft; Hij is het Die hun leger voltallig tevoorschijn brengt, ze alle bij name roept door Zijn grote vermogen en Zijn sterke kracht; er ontbreekt er niet één.

JESAJA 40:26

Daarmee worden in dit geval de sterren bedoeld. Dat God de sterren bij hun naam roept, wordt eerder ook in een psalm genoemd. Psalm 147:4 zegt:

Hij telt het aantal sterren, Hij noemt ze alle bij hun naam.

PSALMEN 147:4

Dat de sterren namen hebben, wordt hier dus ook door de psalmist ter sprake gebracht.

Wanneer er staat dat Hij ze allemaal bij hun naam roept, kan dat letterlijk zo zijn. God kan alle sterren een naam hebben gegeven. Ik vind het al moeilijk om een paar kinderen een naam te geven. Het is moeilijk om goede namen te bedenken. Maar God is oneindig creatief, en Hij heeft miljarden en miljarden en miljarden sterren. Misschien heeft Hij inderdaad elk daarvan een naam gegeven. Al kan het ook een dichterlijke stijlfiguur zijn die zegt dat Hij ze tevoorschijn roept zoals iemand zijn kinderen bij hun naam roept. Met andere woorden, de sterren gehoorzamen Hem, zoals de kinderen van een man komen wanneer ze worden geroepen. Het is dus mogelijk dat dit ermee wordt bedoeld.

Sommigen menen dat God de sterren werkelijk namen heeft gegeven. Dat zou volgens hen verklaren hoe de sterrenbeelden zijn ontstaan en hoe het komt dat vrijwel alle culturen bepaalde sterrenbeelden op dezelfde manier hebben herkend. Neem bijvoorbeeld Virgo, de Maagd. In bijna alle culturen wordt die bepaalde groep sterren, dat sterrenbeeld, in hun eigen taal aangeduid met het woord voor een maagd. En toch zou je, wanneer je naar de sterren in dat sterrenbeeld kijkt, daar geen maagd in kunnen zien. Je hebt daar vijf of zes sterren. Hoe kun je een willekeurige groep sterren aan de hemel nemen en zeggen: 'Dat lijkt volgens mij heel erg op een vrouw, om precies te zijn op een maagd'?

God kan ze die namen hebben gegeven, en alle culturen weten dat omdat alle culturen uit de familie van Noach zijn voortgekomen en Noach het wist. Dat zou mogelijk kunnen zijn. Natuurlijk zouden er ook andere verklaringen kunnen zijn. Zoals ik al zei, de woorden kunnen eenvoudigweg een figuurlijke manier zijn om te zeggen dat ze komen wanneer ze geroepen worden. Hij is Degene Die hen roept. Ze gehoorzamen

Zijn bevelen, zoals dienaren die bij hun meester worden geroepen om opdrachten te ontvangen. Hij roept ze bij hun naam. Het is moeilijk te weten, maar zowel de Psalmen als Jesaja zeggen het:

Door Zijn enorme kracht en de sterkte van Zijn macht ontbreekt er niet één.

Geen enkele ster ontbreekt. Zijn er sindsdien sterren gestorven? Ik weet het niet. Maar alle sterren waarvan God wil dat ze er zijn, zijn er nog steeds.

13

Wachten op Gods bevrijding

Waarom zegt u dan, Jakob, en spreekt u, Israël: Mijn weg is voor de HEERE verborgen en mijn recht gaat aan mijn God voorbij? Weet u het niet? Hebt u het niet gehoord? De eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, wordt niet moe en niet afgemat. Er is geen doorgronding van Zijn inzicht. Hij geeft de vermoeide kracht en Hij vermeerdert de sterkte van wie geen krachten heeft. Jongeren zullen moe en afgemat worden, jonge mannen zullen zeker struikelen; maar wie de HEERE verwachten, zullen hun kracht vernieuwen, zij zullen hun vleugels uitslaan als arenden, zij zullen snel lopen en niet afgemat worden, zij zullen lopen en niet moe worden.

JESAJA 40:27-31

In vers 27 suggereert hij dat de Joden die naar Babylon worden weggevoerd, waarschijnlijk, of misschien het overblijfsel in de tijd van Christus, of allebei, zich overgeslagen voelen. Ze hebben het gevoel dat God geen aandacht schenkt aan hun zaak. Hun weg is voor Hem verborgen. Hun rechtvaardige zaak is niet voor Hem gekomen. Maar hij zegt dat God Zich van alles bewust is en alles onder controle heeft. Daarom is Hij Zich bewust van jouw zaak en zal Hij dat laten blijken, maar misschien moet je wachten.

Er is een periode van wachten voordat je Gods bevrijding ziet, en dat wordt vaak in de Schrift gezegd. God zal handelen wanneer het voor Hem tijd is om te handelen. Totdat Hij dat doet, is onze hoop gevestigd op Zijn beloften, en onze hoop komt neer op wachten. Op de Heere wachten en op de Heere hopen worden in de Schrift als onderling verwisselbare uitdrukkingen gebruikt. Daarom hoop je, je wacht vol hoop, maar je wacht. Het gebeurt niet, dus je moet wachten. Jij kunt het niet laten gebeuren, maar God zal het laten gebeuren. Wacht intussen geduldig op God, wacht vol verwachting op God. Terwijl je op God wacht, is je aandacht op God gericht en niet op de hopeloosheid van je situatie, en ontvang je goddelijke kracht.

14

Menselijke zwakheid en Gods kracht

Over Gods kracht staat dat Hij de zwakken kracht geeft. Weet je nog wat er met Paulus gebeurde? Hij zei tegen Paulus in 2 Korinthe 12:

Mijn kracht komt in zwakheid tot volle ontplooiing.

2 KORINTHE 12:9

God geeft kracht aan mensen die zwak zijn, omdat ze op Hem vertrouwen. Ze kunnen niet op hun eigen kracht vertrouwen. Wie geen kracht heeft, geeft Hij meer kracht.

Hij zegt dat zelfs jongeren en jonge mannen vermoeid raken. Jongeren en jonge mannen zijn de mensen van wie je zou denken dat ze de meeste energie hebben. Als hij had gezegd dat zelfs oude mensen vermoeid raken, zou je zeggen: „Is dat niet de definitie van oud? Je wordt gemakkelijk moe.” Maar zelfs jonge mensen, de sterkste mensen, hebben grenzen aan hun kracht. Zelfs zij raken vermoeid en bezwijken.

Maar God niet. Hij zegt over de Heere:

Zie, de Bewaarder van Israël zal niet sluimeren of slapen.

PSALMEN 121:4

Hij raakt niet vermoeid en bezwijkt niet. In vers 28 staat:

Hij raakt nooit uitgeput of vermoeid.

En in vers 31 vernieuwen degenen die op de Heere wachten hun kracht.

Het woord „vernieuwen” betekent in het Hebreeuws eigenlijk „inruilen”.

[Vertalersnoot: De HSV vertaalt het betreffende Hebreeuwse woord met ‘vernieuwen’. De uitleg met ‘inruilen’ geeft de woordkundige interpretatie van de spreker weer.]

Blijkbaar betekent het dat degenen die zelf geen kracht hebben, of heel, heel weinig kracht hebben en bijna bezwijken, hun beperkte kracht inruilen voor Zijn onbeperkte kracht als ze op God wachten. Want:

ze zullen rennen zonder moe te worden. Ze zullen lopen zonder uitgeput te raken.

Dat geldt voor God, Die niet vermoeid raakt of bezwijkt. Zijn kracht wordt gekenmerkt door het ontbreken van grenzen. In vers 28 staat dat God niet bezwijkt en niet vermoeid raakt. Dus als je Zijn kracht hebt, zul je niet bezwijken of vermoeid raken.

Je moet jouw kracht echter wel inruilen voor de Zijne. Hoe doe je dat? Dat doe je door in Hem te rusten, op Hem te vertrouwen, op Hem te hopen en op Hem te wachten. Je wacht vol verwachting op God en je ontvangt kracht die de natuurlijke kracht te boven gaat. Je ruilt je beperkte kracht in voor Zijn onbeperkte kracht, en dat is als een vliegende arend.

15

Zweven op Gods kracht als een arend

Er is een enorm verschil tussen de manier waarop een arend vliegt en de manier waarop, laten we zeggen, een kolibrie vliegt. Een arend moet veel meer gewicht in de lucht houden dan een kolibrie, maar een kolibrie slaat voortdurend met zijn vleugels, honderden keren per minuut. Hij is rusteloos, hij is nerveus en hij spant voortdurend zijn eigen kracht in. Hij werkt en blijft in de lucht, maar hij verricht niet veel zwaar werk. Het lichaam van de kolibrie weegt bijna niets.

De arend daarentegen is een grote, forse vogel. Hij moet veel gewicht van de grond houden, maar hij klapwiekt niet zenuwachtig. Hij gebruikt zijn kracht om op de plek te komen waar hij de wind kan opvangen, de hogere passaatwinden of wat dan ook, en dan brengt hij zichzelf in positie. Als je arenden hebt zien zweven, weet je dat ze hun vleugels zo zetten dat ze de wind opvangen, en dan zweven ze. Het is niet hun kracht. Het is de wind die hen in de lucht houdt. Ze gebruiken hun spieren alleen om hun vleugels stevig in positie te houden. Ze houden zich uit alle macht stil, en ze maken gebruik van de wind, die natuurlijk naar het schijnt onbeperkte kracht heeft. Ze beschikken over een onbeperkte kracht, omdat ze niet op hun eigen kracht rusten. Ze rekenen op een kracht die veel groter is dan die van henzelf, en zo zweven ze. Zo zal het zijn met degenen die op de Heere wachten. Ze zullen hun kracht, hun nerveuze energie, inwisselen voor Gods kracht, die onbeperkt is. Daarom geldt:

maar wie de HEERE verwachten, zullen hun kracht vernieuwen, zij zullen hun vleugels uitslaan als arenden, zij zullen snel lopen en niet afgemat worden, zij zullen lopen en niet moe worden.

JESAJA 40:31

16

Jeremia's moeite met voorspoedige goddelozen

Dit lopen zonder moe te worden, of rennen zonder moe te worden, is een beeld dat we ook, op een iets andere manier, in Jeremia 12 aantreffen. Daar maakt Jeremia honderd jaar later beproevingen door. Het leven is zwaar voor hem, want hij is een goede man en hij belandt in de gevangenis. Hij wordt vervolgd. Hij wordt bespot. Hij heeft geen vrienden en geen bekeerlingen. Maar met de goddelozen gaat het uitstekend. Ze zijn voorspoedig.

In Jeremia 12:1 zegt hij:

HEERE, U zou rechtvaardig blijken, wanneer ik met U een rechtszaak zou voeren. Toch wil ik met U over Uw oordelen spreken. Waarom is de weg van de goddelozen voorspoedig, waarom hebben rust, allen die in ontrouw trouweloos handelen?

JEREMIA 12:1

Hij zegt:

U hebt hen geplant, ook hebben zij wortel geschoten, zij gaan hun gang, ook dragen zij vrucht. U bent nabij in hun mond, maar ver van hun nieren.

JEREMIA 12:2

Hoe komt het dat U deze mensen voorspoed geeft? Hij zegt:

U echter, HEERE, kent mij, U ziet mij, U beproeft mijn hart, dat met U is. Ruk hen weg als schapen ter slachting, bereid hen voor op de dag van de slacht.

JEREMIA 12:3

Met andere woorden: „Ik ben een goede man. Hoe komt het dat het met mij niet goed gaat?”

God antwoordt hem in vers 5 en zegt:

Wanneer u met hardlopers meerent, en die maken u al moe, hoe moet u dan wedijveren met paarden? Wanneer u het alleen in een land van vrede vertrouwt, hoe moet u het dan maken in de glorie van de Jordaan?

JEREMIA 12:5

Met andere woorden, de omstandigheden zijn nog niet eens zo slecht, en je doet het nu al niet zo goed. Je verliest je geloof. Je loopt te jammeren. Eigenlijk verschilt wat je doet niet veel van een hardloopwedstrijd tegen mannen te voet. Daar ligt een uitdaging in. Je moet je uiterste best doen om de strijd aan te gaan en een wedstrijd te winnen. Maar wat gebeurt er als Ik de inzet verhoog en jij nog steeds te voet bent, terwijl je tegenstanders te paard zitten? Hoe ga je die wedstrijd lopen? Er staat:

Als je tegen hardlopers hebt gerend en zij je moe hebben gemaakt, hoe ga je het dan tegen paarden opnemen?

Dat kun je niet. Een mens kan het niet opnemen tegen paarden. Een mens kan niet harder lopen dan een paard. Sommigen kunnen dat eigenlijk wel. Er zijn een paar Afrikaanse hardlopers geweest die paarden in enkele korte wedstrijden voorbijliepen. Maar de veronderstelling is dat een paard harder loopt dan een mens en dat je niet tegen hem opgewassen zult zijn. Je zult dit in eigen kracht helemaal niet kunnen.

17

Met Gods kracht tegen paarden lopen

Elia liep trouwens ook eens sneller dan paarden, maar hij was niet bepaald alleen maar een natuurlijk mens. Hij was een natuurlijk mens, maar hij werd bekrachtigd door de Geest van God. Dat is nu precies waar het om gaat. Je wordt moe van de gewone beproevingen van het dagelijks leven. Wat ga je doen wanneer de beproevingen niet gewoon, maar buitengewoon zijn? Als je nu al moe wordt, hoe ga je dan met het echt zware werk om?

Het antwoord wordt natuurlijk geïmpliceerd door wat Jesaja zegt. Als je op de Heere wacht, wissel je jouw kracht in voor Zijn kracht. Dan geldt:

je zult rennen en niet moe worden en dan maakt het niet uit of je tegen mensen of tegen paarden rent, want het is niet jouw kracht. Het is Gods kracht waarvan je gebruikmaakt. God kan een paard voorbijlopen. Als je Zijn kracht hebt, kun je een paard voorbijlopen als Hij wil dat je dat doet.

Het punt is dat wanneer je met moeilijkheden te maken krijgt en loopt te jammeren, jouw moeilijkheden betrekkelijk klein zijn. Je denkt: wat gebeurt er als je aan een muur wordt vastgeketend, in een kerker hangt en elke dag wordt geslagen, zoals sommige christenen op dit moment elke dag overkomt? Hoe zul je het dan doen? Je bent nu al moe, terwijl je geen ernstige beproevingen hebt die sommige christenen zelfs als pijnlijk zouden beschouwen. Je rent tegen mannen te voet. Hoe zul je het opnemen tegen paarden?

Het antwoord is dat je dat alleen zult kunnen als je niet in eigen kracht rent. Je moet op de Heere wachten. Dan geldt:

Waarom zegt u dan, Jakob, en spreekt u, Israël: Mijn weg is voor de HEERE verborgen en mijn recht gaat aan mijn God voorbij? Weet u het niet? Hebt u het niet gehoord? De eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, wordt niet moe en niet afgemat. Er is geen doorgronding van Zijn inzicht. Hij geeft de vermoeide kracht en Hij vermeerdert de sterkte van wie geen krachten heeft. Jongeren zullen moe en afgemat worden, jonge mannen zullen zeker struikelen; maar wie de HEERE verwachten, zullen hun kracht vernieuwen, zij zullen hun vleugels uitslaan als arenden, zij zullen snel lopen en niet afgemat worden, zij zullen lopen en niet moe worden.

JESAJA 40:27-31

18

God roept Cyrus en beheerst de geschiedenis

Ik wil ook hoofdstuk 41 doornemen.

Zwijg voor Mij, kustlanden, laten de volken de kracht vernieuwen. Laten zij naar voren komen, laten zij dan spreken, laten wij samen naar voren komen voor het oordeel.

JESAJA 41:1

Zie je, wacht op de Heere. Wees stil. Waarom? Je zult je kracht vernieuwen. Door dat te doen, wissel je jouw kracht in.

[Vertalersnoot: De verbinding met 'wees stil' berust op het Engelse 'Be still' in Psalm 46:10; de HSV geeft dit weer met 'Geef het op'.]

Geef het op en weet dat Ik God ben; Ik zal geroemd worden onder de heidenvolken, Ik zal geroemd worden op de aarde.

PSALMEN 46:11

en je zult je kracht vernieuwen.

Wie heeft vanwaar de zon opkomt de rechtvaardige doen opstaan, hem geroepen om te gaan? Wie heeft heidenvolken aan hem overgeleverd en doet hem koningen vertreden? Wie heeft hen als stof overgeleverd aan zijn zwaard, als wegwaaiende stoppels aan zijn boog?

JESAJA 41:2

Dit verwijst naar Cyrus als degene uit het oosten. God verklaart dat Hij Cyrus heeft doen opstaan, en dat zal duidelijk worden naarmate de hoofdstukken verdergaan.

Net zoals Hij de sterren tot Zich roept om hun bevelen te geven, riep Hij deze man uit het oosten, Cyrus, tot Zich om hem bevelen te geven. Hij riep hem om te gaan en gaf hem een opdracht.

Hij achtervolgde hen, trok verder in vrede, over een pad dat hij met zijn voeten niet eerder betrad. Wie heeft dit bewerkt en gedaan? Hij Die de generaties riep vanaf het begin! Ik, de HEERE, Die de Eerste ben, en bij de laatsten ben Ik Dezelfde.

JESAJA 41:3-4

Jahweh zegt dat Hij de Eerste is en dat Hij met de laatsten is.

‘Met de laatsten’ is een vreemde uitdrukking. Ik weet niet precies waarom Hij het woord ‘met’ toevoegt, want op twee andere plaatsen, in Jesaja 44:6 en 48:12, zegt Hij eenvoudig:

Zo zegt de HEERE, de Koning van Israël, zijn Verlosser, de HEERE van de legermachten: Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste, en buiten Mij is er geen God.

JESAJA 44:6

19

Jezus als de Eerste en de Laatste

Het belangrijke punt dat ik wil benadrukken, is natuurlijk dat Jezus Zichzelf in Openbaring 1:8 de Eerste en de Laatste noemt. Jezus eigent Zichzelf dus toe wat Jahweh voor Zichzelf opeist. Het is een goddelijke titel, een titel van Jahweh: de Eerste en de Laatste. En die titel is ook van toepassing op Jezus, Die daarom eveneens Jahweh moet zijn.

De kustlanden zagen het en werden bevreesd, de einden der aarde beefden; ze kwamen naderbij en traden toe. De een hielp de ander, tegen zijn broeder zei hij: Wees sterk! De vakman bemoedigde de edelsmid, hij die met de hamer gladmaakt, hem die op het aambeeld slaat, door van het soldeersel te zeggen: Het is goed. Daarna zette hij het vast met spijkers, zodat het niet zou wankelen.

JESAJA 41:5-7

Wat ze hier maken, zijn afgodsbeelden. Het beeld is dat de Babyloniërs de vijand zien aankomen, deze man uit het oosten die God stuurt. Deze Cyrus komt om Babylon te veroveren. 'O, wat moeten we doen? Wat moeten we doen? We zijn in gevaar. Ik weet het: laten we een afgodsbeeld maken. Laten we een god maken die ons kan verlossen.' Dat is in wezen hoe God deze heidenen bespot. Jullie zitten in de problemen, dus gaan jullie heel veel werk verrichten. Je hebt een ambachtsman nodig. Je hebt iemand nodig om het hout om te hakken. Je hebt iemand nodig om het soldeerwerk te doen. Het klinkt alsof jullie hier al het werk doen, en wat je uiteindelijk overhoudt, is een god. Wat voor werk doet jullie god? Jullie god verbruikt alleen maar energie; hij levert geen energie. Hij slokt jullie inspanningen op. Hij heeft geen macht. Het hele bestaan van die god hangt af van jullie vermogen om hem te maken. Is dit dus waarop jullie gaan vertrouwen?

20

Israël als Gods gekozen dienaar

Maar u, Israël, Mijn dienaar, u, Jakob, die Ik heb verkozen, het nageslacht van Abraham, die Mij liefhad,

JESAJA 41:8

Dit is de eerste verwijzing naar de dienaar van Jahweh, en we weten dat er in dit gedeelte veel van zulke verwijzingen staan.

u, die Ik gegrepen heb van de einden der aarde, geroepen uit haar uithoeken, en tegen wie Ik zei: U bent Mijn dienaar, Ik heb u verkozen, Ik heb u niet verworpen.

JESAJA 41:9

Het lijkt daar misschien wel op, aangezien jullie zeventig jaar lang in Babylon werkeloos hebben zitten wachten. Maar Ik heb jullie niet verstoten. Ik herstel jullie nu.

Wees niet bevreesd, want Ik ben met u, wees niet verschrikt, want Ik ben uw God. Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met Mijn rechterhand, die gerechtigheid werkt.

JESAJA 41:10

Dat is een van mijn favoriete verzen, gewoon uit zijn verband gehaald en toegepast. Ik geloof dat het niet ongeoorloofd is om deze beloften uit hun verband te halen, omdat ze in zekere zin binnen het verband blijven. Deze beloften aan de terugkerende ballingen zijn beloften aan Gods overblijfsel, en het Nieuwe Testament heeft de neiging die op ons toe te passen. Ik zie daar dus niets verkeers in.

Zie, zij zullen beschaamd en te schande worden, allen die in woede tegen u ontstoken zijn. Zij zullen worden als niets, zij zullen omkomen, de mannen die u aanklagen. U zult hen zoeken, maar u zult hen niet kunnen vinden, de mannen die zich tegen u keren. Zij zullen worden als niets, als volstrekt niets, de mannen die strijd tegen u voeren. Want Ik ben de HEERE, uw God, Die uw rechterhand vastgrijpt en tegen u zegt: Wees niet bevreesd, Ik help u.

JESAJA 41:11-13

Zoals een kind de hand van zijn ouder vasthoudt, zo houdt de vader het kind vast en zegt: 'Maak je geen zorgen. Ik heb je hand vast. Wees niet bang. We komen hier doorheen. Ik zal je helpen.'

Wees niet bevreesd, wormpje Jakob, volkje Israël, Ik help u, spreekt de HEERE, uw Verlosser is de Heilige van Israël.

JESAJA 41:14

Een worm is een tamelijk weerloos schepsel. Hij heeft geen natuurlijke verdedigingsmiddelen. Daarom heeft Jakob Gods hulp, Zijn bescherming en Zijn redding nodig.

21

Het overblijfsel en herstel van de woestijn

Zie, Ik maak u tot een scherpe dorsslede, een nieuwe, met puntige pinnen. U zult bergen dorsen en verpulveren, en heuvels maken als kaf. U zult ze wannen, de wind zal ze opnemen, en de storm zal ze verspreiden. Maar ú zult zich verheugen in de HEERE, in de Heilige van Israël zult u zich beroemen.

JESAJA 41:15-16

Het is moeilijk te bepalen hoe dit in enig opzicht vervuld zou worden doordat de terugkerende ballingen de volken dorsen. Het kan zijn dat de tarwe in zekere zin het overblijfsel is dat teruggaat naar Jeruzalem, en dat het kaf dat ervan wordt gescheiden, bestaat uit degenen die achterblijven. Maar hier worden de volken gedorst, niet het volk Israël. Daarom kan dit zijn vervulling vinden in de loopbaan van de gemeente. De gemeente gaat beslist uit naar de volken en haalt door evangelisatie de tarwe tussen het kaf vandaan. Dat kan de uiteindelijke bedoeling van deze passage zijn, die vooruitziet naar de messiaanse tijd en, als het ware, naar de veroveringen van de gemeente door middel van het Evangelie.

De ellendigen en de armen zoeken water, maar het is er niet, hun tong versmacht van dorst. Ík, de HEERE, zal hen verhoren, Ik, de God van Israël, zal hen niet verlaten. Ik zal op kale hoogten rivieren doen ontspringen, midden in valleien bronnen. Ik zal de woestijn maken tot een waterpoel, het dorre land tot waterbronnen.

JESAJA 41:17-18

We kunnen zien dat Jesaja dezelfde man is die de eerste negenendertig hoofdstukken schrijft. Dit is een van zijn favoriete beelden in het eerdere gedeelte. Ook in dit gedeelte blijft dat beeld veel voorkomen.

Ik zal in de woestijn de ceder zetten, de acacia, de mirt en de olie houdende boom. Ik zal in de wildernis de cipres plaatsen, samen met plataan en dennenboom, opdat men ziet en erkent, bedenkt en tevens inziet dat de hand van de HEERE dit gedaan heeft, en de Heilige van Israël het geschapen heeft.

JESAJA 41:19-20

22

God daagt de machteloze afgoden uit

Kom naderbij met uw aanklacht, zegt de HEERE, kom maar naar voren met uw bewijzen, zegt de Koning van Jakob.

JESAJA 41:21

Dit is een uitdaging die wordt voorgelegd aan de afgoden en aan de afgodische mensen die ze aanbidden.

Laten zij naar voren brengen en ons bekendmaken de dingen die zullen gebeuren. De dingen van vroeger — wat waren ze? Maak het bekend, en wij zullen het ter harte nemen en het einde ervan weten, of doe ons de komende dingen horen. Maak de dingen bekend die hierna zullen komen, en wij zullen weten dat u goden bent. Doe tenminste iets, goed of kwaad, en wij zullen verschrikt zijn en het tezamen inzien.

JESAJA 41:22-23

Wat dan ook. Doe iets. Blijf daar alleen niet zitten als een stom standbeeld. Vertel ons iets. Als jullie ons de toekomst niet kunnen vertellen, vertel ons dan ten minste het verleden. Dat zou geen al te grote opgave moeten zijn. Maar zelfs dat kunnen jullie niet. Goed dan, doe iets goeds of iets slechts. Jullie kunnen geen goed of kwaad doen. Jullie kunnen niets doen. De afgod is volkomen machteloos om iets te doen. Hij zegt in het bijzonder: als jullie ons de toekomst kunnen vertellen, zullen we weten dat jullie echt goden zijn, want God kan dat. God zegt daarmee impliciet: 'Jullie kunnen weten dat Ik God ben, omdat Ik dat doe. Ik vertel de toekomst. Maar jullie, valse goden, kunnen dat niet.'

Jullie kunnen niet doen wat een god kan doen, en zelfs niet wat een levend wezen kan doen. Jullie kunnen je niet bewegen. Jullie kunnen geen geluid maken. Jullie kunnen niets doen. Jullie zijn een waardeloos stuk hout. Toch stellen mensen hun vertrouwen in jullie in plaats van in Jahweh. Dat wordt hier aangegeven.

Zie, u bent minder dan niets, en uw werk is minder dan een nietig ding; een gruwel is hij die voor u kiest.

JESAJA 41:24

Dat wil zeggen: iemand die ervoor kiest de afgod te aanbidden in plaats van God, is zelf een gruwel. Dat is een term die in de Schrift gewoonlijk voor de afgoden zelf wordt gebruikt. 'Gruwel' is in het Oude Testament meestal een term die voor een afgod zelf wordt gebruikt. Het is een gruwel. Maar de man die een afgod kiest, is ook een gruwel.

23

Cyrus komt uit het noordoosten

Ik doe Iemand opstaan uit het noorden en Hij zal komen: vanwaar de zon opkomt zal Hij Mijn Naam aanroepen; Hij zal komen, de machthebbers als leem vertreden en zoals een pottenbakker klei treedt.

JESAJA 41:25

Dit is ongetwijfeld Cyrus de Tweede. Waarom kwam hij eerder uit het oosten en nu uit het noorden? Omdat hij vanuit het gezichtspunt van Israël werkelijk uit het oosten komt, maar wel vanuit het noorden aanvalt. Perzië ligt ten noordoosten van Israël. Hij komt dus uit het noorden of uit het oosten, afhankelijk van hoe nauwkeurig je het wilt zeggen.

Gewoonlijk werd van de vijanden die Israël binnenvielen gezegd dat ze uit het noorden kwamen, zelfs als ze uit het oosten afkomstig waren. Dat kwam doordat ze bovenlangs de Jordaan moesten trekken en dan naar het zuiden moesten afdalen. Dat was gemakkelijker dan de Jordaan oversteken. Daarom kwamen invallers, zelfs als ze uit het oosten kwamen, gewoonlijk vanuit het noorden naar beneden wanneer ze Israël binnentrokken. Van Babylon werd gezegd dat het uit het noorden kwam, hoewel het in veel opzichten meer naar het oosten ligt.

Dit verwijst in elk geval naar Cyrus, van wie eerder ook werd gezegd dat hij uit het oosten kwam.

Vanaf zonsopgang — dat wil zeggen: het oosten. Hij komt dus uit het noorden en het oosten.

Het is dus duidelijk niet tegenstrijdig, maar hij lijkt uit het noordoosten te komen.

Ik neem aan dat hiermee wordt gezegd dat de vorsten tegenover hem niet sterker zullen zijn dan mortel. Steen is sterk, en mortel wordt gebruikt om stenen bij elkaar te houden, maar mortel zelf is niet sterk. Daarom zullen de vorsten worden verslagen alsof ze mortel waren. Het is bijna alsof de hele muur die weerstand aan hem biedt, van mortel is gemaakt en helemaal geen steen bevat. Hij zal hen vertrappen zoals een pottenbakker klei vertrapt.

[Vertalersnoot: Deze uitleg volgt het Engelse ‘mortar’. De HSV heeft hier ‘leem’ en sluit daarmee rechtstreeks aan bij het daaropvolgende beeld van klei die door een pottenbakker wordt getreden.]

24

Afgoden en hun profeten hebben geen antwoord

Wie heeft het van het begin af verkondigd, zodat wij het kunnen weten, of van tevoren, dat wij kunnen zeggen: Het is terecht? Maar er is niemand die het verkondigt, ook niemand die iets horen doet, ook niemand die uw woorden hoort.

JESAJA 41:26

Met andere woorden: waar is de man die al die tijd op rechtvaardige wijze namens God heeft gesproken? Er lijken er geen te zijn.

[Vertalersnoot: De uitleg volgt hier de persoonlijke Engelse lezing 'He is righteous'. De HSV vertaalt de woorden onpersoonlijk met 'Het is terecht'.]

Ik, de Eerste, zeg tegen Sion: Zie, zie ze daar! en tegen Jeruzalem: Ik zal een Vreugde bode geven. Want Ik zag toe, maar er was niemand, zelfs niet onder dezen, er was geen raadsman, dat Ik hun iets zou vragen en zij Mij antwoord zouden geven. Zie, zij allen zijn nietigheid, hun werken zijn niets, hun gegoten beelden zijn wind en leegte.

JESAJA 41:27-29

Ik denk dat dit meer retorisch bedoeld is, en het gaat nog steeds over de afgoden. Is er soms een mens, een profeet die namens die andere goden spreekt, die ons iets kan vertellen? Is er soms een god die kan spreken? Ik zoek hier naar antwoorden. Niemand kan Mij enig antwoord geven. Hoe zit dat? Hij zegt dat ze waardeloos zijn. Hij heeft het over de valse goden en de profeten die namens hen spreken. Ze hebben geen antwoorden. Ze kunnen geen raad geven. Ze kunnen de toekomst al helemaal niet voorzeggen. God zegt dat spottend, omdat Hij en Zijn profeten al die dingen wel kunnen en Hij dat heeft aangetoond. De volgende keer behandelen we hoofdstuk 42.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jesaja 48:22
- Jesaja 57:21
- Jesaja 40:1-2
- Jesaja 40:3-4
- Jesaja 40:4-5
- Johannes 1:14
- Jesaja 40:6
- Jesaja 40:6-8
- Mattheüs 6:28
- Mattheüs 6:30
- Jesaja 40:9
- Jesaja 52:7
- Romeinen 10:15
- Jesaja 40:10-11
- Jesaja 40:12-14
- Spreuken 30:2
- Spreuken 30:4
- Jesaja 40:15
- Jesaja 40:16
- Jesaja 40:20
- Jesaja 40:21-24
- Jesaja 40:25
- Jesaja 40:26
- Psalmen 147:4
- Jesaja 40:27-31
- 2 Korinthe 12:9
- Psalmen 121:4
- Jesaja 40:31
- Jeremia 12:1
- Jeremia 12:2

- Jeremia 12:3
- Jeremia 12:5
- Jesaja 41:1
- Psalmen 46:11
- Jesaja 41:2
- Jesaja 41:3-4
- Jesaja 44:6
- Jesaja 41:5-7
- Jesaja 41:8
- Jesaja 41:9
- Jesaja 41:10
- Jesaja 41:11-13
- Jesaja 41:14
- Jesaja 41:15-16
- Jesaja 41:17-18
- Jesaja 41:19-20
- Jesaja 41:21
- Jesaja 41:22-23
- Jesaja 41:24
- Jesaja 41:25
- Jesaja 41:26
- Jesaja 41:27-29

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.